

Leena Nyqvist

Kulttuuriopetussuunnitelman laatiminen Vaasan kaupungin opetus- ja kasvatusvirastolle kulttuurituottajan näkökulmasta

Opinnäytetyö
Syksy 2011
kulttuurin yksikkö
kulttuurituottajan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: kulttuurin yksikkö

Koulutusohjelma: kulttuurituottaja

Tekijä: Leena Nyqvist

Työn nimi: Kulttuuriopetussuunnitelman laatiminen Vaasan kaupungin opetus- ja kasvatustieteiden yksikölle kulttuurituottajan näkökulmasta

Ohjaaja: Jussi Kareinen

Vuosi: 2011 Sivumäärä: 34 Liitteiden lukumäärä: -

Tässä toimintatutkimuksellisessa opinnäytetyössä on kerrottu, kuinka Vaasan kaupungille on tehty kulttuuriopetussuunnitelma kulttuuriviraston ja kasvatustieteiden yksikön yhteistyönä.

Vaasassa ei ole ollut aikaisemmin minkäänlaista yhtenäistä suunnitelmaa siitä, kuinka Vaasan kaupungin kouluissa annetaan kulttuurista opetusta kaikille tasapuolisesti. Koska kouluilla on kuitenkin perinteisesti paljonkin yhteistyötä eri kaupungin kulttuurilaitosten kanssa, haluttiin luoda malli, jolla voidaan taata kaikille oppilaille tasapuolinen kulttuuritiedon saatavuus ja joka tukisi omalta osaltaan myös yleistä opetussuunnitelmaa.

Opinnäytetyössä kerrotaan kulttuuriopetussuunnitelman historiaa, johon Oulun kaupunki ja Taikalamppu-verkosto vahvasti liittyvät. Oulun kaupungin kulttuuriopetussuunnitelma on ollut mallina monen muun kaupungin vastaavan suunnitelman syntyyn ja siitä on tullut valtakunnallisesti hyvä malli muille kaupungeille, myös Vaasalle.

Vaasassa on erittäin rikas kulttuuritarjonta ja kaupungin omat kulttuurilaitokset ovat vahvasti mukana korkealaatuisen kulttuuri-ilmapiirin luomisessa. Heillä oli jo paljon yhteistyötä eri koulujen kanssa, mutta toiminta perustui lähinnä satunnaisiin tietoihin koulujen tarpeista ja mahdollisuuksista osallistua heidän tarjoamiin asiantuntijapalveluihin, näyttelyihin ja tapahtumiin. Tämä oli hyvä lähtökohta lähteä toteuttamaan yhteistyössä koulujen kanssa Vaasaan omaa kulttuuriopetussuunnitelmaa. Koska Vaasassa ei ollut valmiina mitään mallia, joka olisi taannut oppilaille tasavertaisesti samanlaatuisten kulttuuriopetuksen saantia, saatiin tällä suunnitelmalla luotua yhteneväinen malli kaikille kouluille ja samalla kulttuurilaitoksille tietoa siitä, mitä koulut tarvitsevat. Opinnäytetyössä kerrotaan prosessin etenemisestä ja sen kehittamisestä edelleen.

Avainsanat: kulttuuri, kulttuuriopetussuunnitelma, opetuspaketit

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Cultural Management

Specialisation:

Author/s: Leena Nyqvist

Title of thesis: Creating a cultural syllabus for the bureau of education in Vaasa from the cultural producer's point of view.

Supervisor(s): Jussi Kareinen

Year: 2011 Number of pages: 34 Number of appendices: -

This action-based thesis introduces a cultural syllabus created for the City of Vaasa. The syllabus is a result of collaboration between the cultural bureau and the bureau of education in Vaasa.

The syllabus serves as a general plan for managing and having a consistent cultural education for children. The goal is to strengthen the already strong bonds between schools and cultural institutions in Vaasa, and to create a model that would ensure equal accessibility to culture and a certain degree of cultural knowledge for all schoolchildren. This is the first guide of a kind for the City of Vaasa.

The thesis describes the history of the syllabus, which is connected to a network called "Taikalamppu" (Aladdin's Lamp) and the City of Oulu. The cultural syllabus of Oulu is nationally recognized, and it has been an inspiration and an example for many other cities' curriculum and guides, including Vaasa.

Vaasa has an abundant supply of cultural happenings and programs and various cultural institutions in the city are heavily involved in creating a high-quality cultural atmosphere in the city. The need for a syllabus that would tie together all the supply and demand of culture in its many forms was apparent, as thus far all the (albeit plentiful?) cooperation has been improvised and unstructured. The thesis increases the knowledge and awareness of schools in the area of professional cultural services, exhibitions and events, and brings the two instances, schools and culture, into closer collaboration, whilst ensuring a standard of cultural education across the board. This thesis examines the progress of this process and also how it could be further developed.

Keywords: culture, cultural syllabus, teaching package

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO.....	6
2 KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN HISTORIAA VAL TAKUNNALLISESTI	8
2.1. Kulttuuriopetus kouluissa.....	8
2.2. Oulun malli	9
2.3. Taikalamppu-verkosto	10
3. KULTTUURIN TARJOAJIA VAASASSA.....	12
3.1. Museot	12
3.2. Kirjasto	13
3.3 Teatterit.....	13
3.4 Vaasan kaupungin orkesteri	14
3.5. Kolmas sektori.....	14
4. KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN	16
4.1. Lähtökohdat	16
4.2. Koulutoimenjohtajien tapaaminen.....	16
4.3. Rehtorien tapaaminen	17
4.4 Kulttuurilaitosten edustajien tapaamiset.....	17
5 KOULUJEN JA KULTTUURILAITOSTEN YHTEISTYÖ ALKAA ..	19
5.1. Prosessi lähtee käyntiin.....	19
5.2. Koulujen palautteet.....	20
5.3. Suunnittelutyötä opettajien ja kulttuurilaitosten edustajien kanssa	21
5.4 Kulttuuriopetussuunnitelman valmistuminen	22
6 OPETUSPAKETIT KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN TUEKSI	25
7. KULTTUURITUOTTAJAN ROOLI KULTTUURIOPETUSSUUN- NITELMAN LAATIMISESSA	29

	5
8 KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN TULEVAISUUS	31
8.1. Kulttuuriopetussuunnitelma varsinaisen opetussuunnitelman osaksi	31
8.2. Kulttuuriopetussuunnitelman kehittäminen edelleen	31
LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Työssäni Vaasan kaupungin kulttuurisihteerinä olen päässyt kurkistamaan myös monien eri paikallisten koulujen arkeen ja todennut, että opetusmenetelmät niissä voisivat olla huomattavasti paremmin kulttuuritarjonnan ja kulttuurisen ajattelun säilyttämiä. Tämä ajatus mielessäni ehdotin kasvatus- ja opetusvirastolle yhteistyötä tämän asian korjaamiseksi ja kehittämiseksi ja sopivan hankerahan ilmaannuttua saatiinkin yhteistyö hyvään alkuun.

Opetushallitus rahoitti vuosina 2007 ja 2008 kaksivuotisia oppimisympäristöhankkeita noin 12,6 miljoonalla eurolla ja Vaasan kasvatus- ja opetusvirasto haki ja sai Vaasan kulttuuriviraston kanssa OPH:lta 73 000€ rahoitusta uuden oppimisympäristön hankkeeseen ”KULTIVA - kulttuuritietoa Vaasasta”.

Ajatuksena oli luoda sähköinen kulttuuriportaali, jota käytettäisiin sekä opettajien opetuskäytössä että tiedotuskanavana ja joka toimisi myös mahdollisimman koordinoituna ja laajana vaasalaisen kulttuuri-informaation lähteenä. Yhtenä lähtökohdista oli myös taata kaikille koululaisille, koulun sijainnista huolimatta, tasapuolinen mahdollisuus saada kulttuurivaikutteita, tutustua eri kulttuurien aloihin ja mahdollistaa erilaisten opetusmuotojen järjestely kulttuuriportaalin avulla ilman, että heidän tarvitsee lähteä koululta fyysisesti kulttuurintarjoajan luo. Tämä tuo taloudellisten resurssien säästöä ja myös kulttuurintarjoajille hyvät mahdollisuudet jakaa osaamistaan ja tietojään mahdollisimman monelle samaan aikaan.

Sillä, että toisimme oppimisympäristöön uuden ulottuvuuden, toivottiin olevan vaikutusta kulttuurin systemaattisempaan käyttöön ja paikallisen asiantuntijuuden tehokkaampaan hyödyntämiseen opetuksen tueksi. Samalla oppimista tukevat uudet ja innovatiiviset palvelut tehostaisivat ja tiivistäisivät laitoksien ja koulujen yhteistyötä. Kulttuurilaitokset voisivat näin tiiviimmän yhteistyön avulla paremmin tuottaa omia palvelujaan Vaasan kaupungin opetussuunnitelmaan perustuen.

Kultivaa lähdettiin rakentamaan vuonna 2009 yhteistyössä VisualWebin ja Buorre Creationin kanssa. VisualWeb on Microsoft SharePointiin erikoistunut suomalainen ohjelmistotalo ja se vastasi Kultivan kulttuuriportaalin alustan rakenteesta ja tiedon koodaamisesta sivustoille. BuorreCreationin on monen menestyksen taka-

na oleva tuotteistamiseen erikoistunut designtoimisto ja se vastasi kulttuuriportaalien sisällön muokkaamisesta ja visuaalisesta ilmeestä.

Jotta saisimme heti käyttäjien näkökannan ja odotukset kuultaviksi, työryhmään kuului myös opettajien ja kulttuurilaitosten edustajia. Kulttuurivirasto toimi koollekutsujana ja koordinoi hanketta käytännössä ja opetus- ja kasvatustalouden toteutumista.

Tapaamisten yhteydessä käydyissä keskusteluissa kävi ilmi, että kulttuurilaitokset ja koulujen edustajat eivät olleet koskaan keskenään miettineet opetussuunnitelman sisältöä ja kaupungin kulttuurilaitosten kykyä vastata sen tarpeisiin. Heti aluksi päätettiin Kultivan lisäksi rakentaa eri opetusaineisiin liittyviä opetuspaketteja, joiden avulla kulttuurilaitokset pystyisivät tarjoamaan kouluille tietotaitoaan helposti ja kustannustehokkaasti.

Hankkeen edetessä totesimme, että kouluilla olisi hyvä olla vielä erillinen kulttuuriopetussuunnitelma, joka takaisi kaikille samanlaisen minimitason kulttuuritietoutta oppilaan valmistuttua peruskoulusta, kuin mitä he saavat muidenkin aineiden osalta. Opetuspaketteja olisi hyvä myös kehittää kulttuuriopetussuunnitelman pohjalta, että se vielä tehokkaammin tukisi ja kehittäisi koulujen ja kulttuurilaitosten yhteistyötä. Yhdessä toteutettu suunnitelma helpottaa kulttuuripalvelujen saatavuutta ja aikatauluttamista kulttuurilaitoksille, tapahtumajärjestäjille ja erilaisille kulttuuritoimijoille. Lähtökohtana on kulttuuriopetuksen vakiinnuttaminen osaksi koulun arkea, niin että kulttuuri ei olisi opetuksessa mukana ”mahdollisesti” vaan ”varmasti”. (Mäki, P., Laiho, K.. 2007. Julkaisijan tervehdys. Teoksesta: Lähde, T., Laiho, K., Mäki, P., Sirviö, P. OKKO- Oulun koulujen kulttuuriopas. Oulu. Oulun kaupungin opetusvirasto

2 KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN HISTORIAA VALTAKUNNALLISESTI

2.1. Kulttuuriopetus kouluissa

”Luovuus nähdään helposti vain joidenkin koulun oppiaineiden kannalta tärkeänä. Näin ei pitäisi ajatella. Luovuus liittyy kaikkeen inhimilliseen elämään. Vaikka luovuutta voidaankin edistää tietyin pedagogisin erityiskeinoin, tärkeintä olisi se että luovuus olisi sallittua ja hyväksyttyä kaikessa kouluelämässä, ei vain erityisillä luovuspedagogisilla oppitunneilla, jotka liittyvät mielikuvissa lähinnä taidekasvatukseen.” (Uusikylä, K. 2006. 5-7). Kulttuuriopetuksen tulisi olla luonnollinen osa koulujen perustehtävää ja Vaasassa asiaa on lähdetty kehittämään erityisesti Kultivan kautta. Kultivan tapahtumakalenteriin voivat nyt kulttuurilaitokset ja muut toimijat ilmoittaa tarjonnastaan ja näiden tietojen keskittäminen yhteen paikkaan säästää opettajilta aikaa ja vaivaa kulttuuritarjonnan löytämiseksi. Näin oppilailla tarjotaan paremmat mahdollisuudet saada kulttuurisia kokemuksia myös koulun kautta helpommin kuin aiemmin.

Koulun tarjoama kulttuuriopetus tulisikin aina sisältää kokemuksen lisäksi jotain opetuksellista esim. johdatuksen sisältöön, tarinaan, tekniikkaan tai historiaan. Siinä tulisi olla mukana jonkinlaisia ennakkotehtäviä ja myös kokemuksen käsitteelyyn liittyvää aineistoa niin oppilaille kuin opettajillekin. Näin oppilaat saavat kokonaisemman kuvan kulttuurin mahdollisuuksista ja nämä poikkeukselliset opetusjärjestelyt ja sosiaaliset tilanteet antavat oppilaalle parhaimmillaan valmiuksia erilaisiin käytännön elämän tilanteisiin heidän kokiessaan jotain uutta ja erilaista. Elämyksellinen toiminta kertoo oppilaalle myös rikkaasta inhimillisestä osaamisesta ja monenlaisten mahdollisuuksien kirjosta kohdata asioita.

”Kulttuuritoiminta voi olla koko koulun tasolla yhdistävä viitekehys. Yhteiset kokemukset vahvistavat yhteisön sosiaalista rakennetta. Kulttuuritoiminnan avulla voidaan käsitellä erilaisia ristiriitoja, poistaa ennakkoluuloja ja edistää suvaitsevaisuutta. Samalla lisätään sekä paikallisten että kansallisten ominaispiirteiden tuntemusta. Myönteiset kulttuurikokemukset jäävät oppilaiden mieleen, ja niistä ker-

rotaan usein myös kotona. Näin ollen kulttuuriopetus edistää myös koulun ja kodin välistä vuorovaikutusta ja avoimuutta.” (Oulun kaupungin opetussuunnitelma luku 8.4)

Kun kulttuuriopetuksen tehtävänä on tutustuttaa oppilaat mahdollisimman monipuolisesti erilaisiin kaupungin kulttuurin osa-alueisiin, on myös koulun omat resurssit otettava huomioon. Koululla voi olla jo valmiiksi oma painotusalueensa, jota on hyvä muokata vastaamaan kulttuuriopetuksen tarpeita. Myös kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittäminen on omalta osaltaan vaikuttamassa siihen, kuinka lapset suhtautuvat kulttuuritarjontaan. Tasapuolisuuden turvaaminen on myös tärkeä osa toteutusta, ja kaikkien luokka-asteiden on saatava oma osuutensa kulttuuritarjonnasta vuodenvaihteen aikana.

2.2. Oulun malli

Oulun opetustoimessa on toiminut jo vuodesta 1988 kulttuuriyhdysohjaaja, jonka tehtävänä on avustaa ja tukea sekä koulujen omaa sisäistä kulttuuriyhteistyötä että yhteistyötä koulujen ja eri kulttuurilaitosten välillä. Tehtäviin kuuluu myös hankkia rahoitus kouluille tarjottaviin joko täysin ilmaisiin tai huokeahintaisiin kulttuurielämyksiin ja olla tukena ja apuna koulujen kulttuuri-toiminnassa. Kulttuuriopettaja myös tiedottaa ajankohtaiset kulttuuriasiat Oulun kouluissa valituille yhdyshenkilöille, kulttuuriopettajille. Heidän kauttaan tieto saavuttaa koulut nopeasti ja tasapuolisesti. Tiedottamisessa käytetään apuna kulttuuriopettajien postituslistaa.

Koulukulttuurin www-sivuilta löytyvät myös linkit useiden kulttuurilaitosten www-sivuille, jotka sisältävät käyttökelpoisia vinkkejä koulun ja kulttuurin väliseen yhteistyöhön ja lisäksi myös valmista materiaalia koulujen tarkoituksiin. Oulun kaupungin kulttuurilaitosten ja lastenkulttuuritiimin (opetustoimi, kulttuurilaitokset, sosiaali- ja terveystoimi, nuorisotoimi) edustajat ovat innokkaita tekemään yhteistyötä ja osallistumaan koulujen kanssa yhteisiin projekteihin.

1998 – 2001 Oulussa toimi KOKU-hanke, joka vakiinnutti yhteistyötä koulujen ja kulttuurilaitosten välillä. Tämän hankkeen kautta on perustettu pysyvä OKKO-

tiimi, joka toimii koulujen kulttuuriopetuksen suunnittelutiiminä. Tähän tiimiin kuuluu Oulun koulujen kulttuuriopetuksen suunnittelutiimi, oppimiskeskuksen vastaava, kulttuuriyhdysohjaaja, ohjaavia opettajia, taidekoulun rehtori ja edustaja kulttuuritoimesta.

1999 kulttuuriyhdysohjaajista koottiin Oulussa kulttuuriopettajaverkosto, johon kuului vähintään yksi opettaja jokaisesta koulusta. Kulttuuriopettajan tehtävänä oli ja on mm. kulttuuripalveluista tiedottaminen, kulttuuriopetussuunnitelman valmistelu sekä ajankohtaisen kulttuuri-opetuksen suunnittelu kouluissa. Valveen lastenkulttuuri toimittaa opettajien tueksi Kulttuurikiikari-lasten ja nuorten tapahtumakalenterin puolen vuoden välein ja se toimii opettajille hyvänä apuna opetuskautta suunnitellessa. (Kulttuuritalo Valveen kotisivut. [Viitattu 5.11.2011]).

2003 perustettiin työryhmä, joka pohjusti kulttuuriopetuksen opetussuunnitelman toteutumista. Tämä kaikki jo aiemmin tehty yhteistyö ja tämän työryhmän toiminta johti siihen, että perusopetuksen kulttuuriopetussuunnitelman ensimmäinen painos julkaistiin marraskuussa 2009 ja alkuvuodesta 2010 opetuslautakunta hyväksyi sen osaksi Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa. Oulun kulttuuriopetussuunnitelmaa käytetään myös pohjana valtakunnallisesti eri kaupungeissa kulttuuriopetussuunnitelmia tehtäessä.

2.3. Taikalamppu-verkosto

Taika-lampun valo loistaa Suomessa jo kolmatta toimikautta. Opetusministeriön nimeämän verkoston käynnissä oleva toimikausi päättyy 2013. Verkosto toimii yhteistyössä valtiollisen, kunnallisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Moniammatillinen yhteistyöverkosto synnyttää uudenlaisia toimintatapoja ja tuo taide- ja kulttuuritoiminnan luontevaksi osaksi lasten hyvinvointia edistävää työtä.

Taikalamppu-verkosto on ollut voimakkaasti mukana vaikuttamassa monen kaupungin kulttuuriopetussuunnitelman syntyyn ja Oulussakin kulttuuriopetuksen kehittäminen yhdessä opetustoimen kanssa kuuluu kulttuuritalo Valveen tehtäviin valtakunnallisessa lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostossa. Oulun mallia käytetään kunnallisena kulttuuriopetussuunnitelmana useissa kaupungeissa ja

se on otettu käyttöön Taikalamppu-verkoston kautta jo mm. Jyväskylään, Hämeenlinnaan, Helsinkiin, Vantaalle ja Pirkanmaalle.

3. KULTTUURIN TARJOAJIA VAASASSA

Vaasassa on paljon mahdollisuuksia kulttuuri kokemiseen ja kulttuuritapahtumia on pitkin vuotta. Jatkuvaa työtä tekevät mm. museot, teatterit, orkesterit, kirjasto, pienet esittävät ryhmät ja erilaiset galleriat.

Vaasassa on tapahtumia ympäri vuoden: Vaasan Kuorofestivaalit, Korsholman musiikkijuhlat, Taiteiden yö, Sinne-viikko, Maailmanperitöpäivät, Vaasan marssi, luontoelokuvafestivaali Wildlife Vaasa, Vaasa Littfest, Jorma Panula kapellimestarikilpailu ja paljon muuta. Kaikissa näissä tapahtumissa on myös Vaasan kaupunki mukana jonkinasteisena toimijana tai kokonaan tapahtuman järjestäjänä.

3.1. Museot

Vaasassa on erittäin korkeatasoiset museot, joista eniten julkisuutta on saanut Modernin taiteen museo Kuntsi. Se perustettiin 1970 luvulla solmittuun sopimukseen Simo Kuntsin taidekokoelmien pysyvästä esittelystä Vaasassa ja kokoelma sai pysyvän kodin museolta vuonna 2006. Kuntsin säätiön taidekokoelma on yksi merkittävistä suomalaisista nykytaiteen kokoelmista Sara Hildénin, Maire Gullichsenin ja Wihurin säätiön kokoelmien ohella. Kuntsin modernin taiteen museo on osa Tikanojan taidekodin organisaatiota ja niillä on sama johtokunta ja osittain sama henkilökunta.

Tikanojan taidekoti on Vaasan keskustassa sijaitseva taidemuseo, jolla on aktiivista näyttelytoimintaa. Omien kokoelmien lisäksi Tikanojan taidekoti esittelee ja järjestää vuosittain useita ulkomaisten ja kotimaisen taiteen näyttelyitä. Ohjelmaan kuuluvat myös konsertit, matineat ja poikkitaiteelliset tapahtumat, joita järjestetään säännöllisesti ympäri vuoden. Tikanojan taidekoti syntyi vaasalaisen liikemiehen, kauppaneuvos Frithjof Tikanojan (1877-1964) rakkaudesta taiteeseen. Tikanojan taidekodin kokoelma käsittää upean ja Suomen oloissa sangen harvinaisen ulkomaisen taiteen kokoelman, jonka pääpaino on ranskalaisessa 1800-luvun ja 1900-luvun alun maalaustaiteessa.

Jo 1800-luvun loppupuolella alkunsa saanut Pohjanmaan museo toimii maakunta- ja aluetaidemuseona ja sen tehtävänä on dokumentoida ja valaista kulttuuria laajalla alueella. Museossa on professori Karl Hedmanin, joka valittiin museon johtokuntaan vuonna 1899, suuri kokoelma merkittäviä historiallisia esineitä ja arvokkaita taide-esineitä. Museossa esitellään vaihtuvia näyttelyitä niin nykytaiteen kuin vanhemmankin taiteen alalta. Vuodesta 2002 on museossa toiminut myös luonnontieteellinen näyttely Terranova, joka kuvaa maankohoamista Merenkurkun alueella. Pohjanmaan museon hallintaa kuuluvat myös Vanhan Vaasan museo, Vaasan Taidehalli, Sundomin museo, Maaherran talo. Nelin-Croströmin taidekoti ja Väkkärin mökki.

3.2. Kirjasto

Vaasan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto kirjasto toimii monipuolisena kulttuurin kehittäjänä ja tarjoajana. Vaasan-lukukirjasto perustettiin jo vuonna 1784 ja se onkin Suomen ensimmäinen kirjasto. Kirjaston Draama-sali tarjoaa hyvät puitteet monille taiteellisille esityksille ja Taidekäytävälle on taiteilijoiden mahdollisuus saada töitään kaiken kansan nähtäville. Kirjasto tekee myös yhteistyötä koulujen ja kulttuuritoimijoiden kanssa oman kirjastotoiminnan lisäksi. Vuoden 2012 alusta Vaasan kaupungin kulttuurivirasto yhdistyy kirjaston kanssa ja muuttaa fyysisesti kirjaston tiloihin. Tämän toivotaan tuovan synergiaetuja kummallekin toimijalle ja laajentavan näin kaupungin kulttuuritarjontaa entisestäänkin.

3.3 Teatterit

Vaasan kaupungissa on kaksikielisyydestä johtuen kaksi suurempaa teatteria, Vaasan kaupunginteatteri ja Wasa teater. Ruotsinkielinen Wasa teater toimii myös alueellisena teatterina ja tekee siksi myös kiertueita maakuntiin toisin kuin kaupunginteatteri. Teatterit tarjoavat korkeatasoista teatteria ja varsinkin ruotsinkielinen teatteri tuottaa myös paljon vierailuesityksiä.

3.4 Vaasan kaupungin orkesteri

Säännöllinen konserttitoiminta Vaasassa alkoi vuonna 1930, jolloin kaupunkiin perustettiin orkesteriyhdistys. Nykyisin orkesteri esiintyy muutaman kerran kuussa vaasalaisille ja tekee laajasti yhteistyötä esim. Vaasan kaupunginteatterin ja Vaasan oopperasäätiön kanssa sekä yhteiskonsertteja muiden orkesterien kanssa.

3.5. Kolmas sektori

Kolmannen sektorin toiminta Vaasassa on erittäin vilkasta. Pienet ryhmät tarjoavat esityksiä monenikäisille pitkin vuotta ja käyttävät usein esiintymistiloina esim. kirjaston Draama-salia. Varsinkin erilaiset teatteriryhmät ovat salin vakiovieraita. Vaasan kaupungin kirjaamattomana kulttuuristrategiana on kuitenkin ensisijaisesti tukea kulttuurilaitoksia, joten kolmannen sektorin toimijat ovat apurahojen ja lipputulosten varassa. Siksi onkin tärkeää saada ryhmille kaupungin järjestämiä ja kustantamia esiintymisiä, että kaupunki omalta osaltaan edesauttaisi niiden yhdistysten eloonjäämistä. Vaasassa on pieniä teatteriryhmiä mm. ylioppilasteatteri Ramppi, Lasten- ja nuorten esittävän taiteen yhdistys Pegasos, Pikku-Aasin nukketheateri, poikkitaiteellinen Hohtavan Puutarhan teatteri, monikulttuurinen teatteri Mirax ja lastenteatteri soiva Sammakko.

Musiikkitarjontaa järjestää elävän musiikin yhdistys Volume ja entisen elokuvateatterin tiloissa toimiva Skaffieriet Ritz jossa esiintyy paljon artisteja usein myös ulkomailta. Doo Bop club järjestää eri musiikkityylien konsertteja mutta pääpainona yhdistyksellä on jazz-musiikki. Vaasan Jazzklubi järjestää koko vuoden blues- ja jazziltoja paikallisissa ravintoloissa ja esiintyjinä on pääasiassa vaasalaisia muusikoita. Vaasan Kuorofestivaalien ansiosta Vaasassa on myös erittäin paljon monenlaisia kuoroja jotka esiintyvät säännöllisesti erilaisissa yhteyksissä.

Yhdistysvetoisesti taidenäyttelytoiminnasta Vaasassa vastaa Taiteilijaseuran Torinin galleria, jossa pidetään myös yhdistyksen jäsenille erilaisia työpajoja.

Monikulttuurisesta kulttuuria tarjoaa Kulttuuriseura Mira ry. Mira-talolla järjestetään erilaisia kulttuuri-iltamia mm. teatteria, tutustumista erilaisiin ruokakulttuureihin ja esitelmiä vieraista kulttuureista. Kotimaisen kulttuurin historiasta kertoo kotiseutumuseo Brage, joka järjestää paljon esim. aikamatkoja lapsille Suomen historiaan yhteistyössä Taikalamppu-verkoston (Vaasassa Bark) kanssa.

4. KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

4.1. Lähtökohdat

Kasvatus- ja opetusvirastossa annettiin koulutussuunnittelijalle tehtäväksi avustaa kulttuuriopetussuunnitelman teossa. Aloitimme työn kartoittamalla kaikkien koulujen senhetkistä tilannetta kulttuuritarjonnan ja erilaisten vuosisuunnitelmien suhteen. Kävi ilmi, että jotkut koulut olivat tehneet itselleen kulttuurisuunnitelmia, joiden mukaan koulusta käytiin tutustumassa esimerkiksi teatteriin, kirjastoon ja museoihin, mutta useissa kouluissa ei ollut minkäänlaisia suunnitelmia. Keräsimme kokoon kaikki olemassa olevat suunnitelmat ja listasimme niistä yhteistyötahot, joiden kanssa koulut tekevät jo yhteistyötä. Tämä lista olisi hyvä pohja aloittaa keskustelut kaikkien koulujen kanssa kulttuurisuunnitelman laatimisesta, ja laajentaa sitä kattamaan koko kulttuurin tarjonta.

Tämän jälkeen lähdimme koulutussuunnittelijan kanssa kohta kohdalta lukemaan varsinaista opetussuunnitelmaa saadaksemme kulttuuriopetussuunnitelmasta varsinaista opetussuunnitelmaa tukevan. Mietimme, missä kohtaa erilaiset paikalliset kulttuurintarjoajat voisivat olla eri opetusaineiden kanssa kytköksissä ja mitä muuta vaasalaiset kulttuurilaitokset, arkkitehtuuri tai kolmannen sektorin toimijat voisivat kouluille tarjota. Aikaa tähän käytimme useita tunteja ja lopulta saimme listattua luokka-asteet ja aineet, joihin olimme löytäneet Vaasasta sopivat kulttuuria tarjoavat kumppanit .

4.2. Koulutoimenjohtajien tapaaminen

Koska Vaasa on kaksikielinen kaupunki, varasimme listan laatimisen jälkeen tapaamisen kummankin kieliryhmän koulutoimenjohtajan kanssa yhteisesti ja keskustelimme siitä, kuinka jatkamme kulttuuriopetussuunnitelman työstämistä eteenpäin. Kävimme läpi alustavaa listaamme ja saimme koulutoimenjohtajilta lisää evästyksiä suunnitelman tekoon.

Suomenkielisillä kouluilla oli jo nimetty joka kouluun kulttuurivastaava ja ruotsinkielisten koulujen koulutoimenjohtaja lupasi heti laittaa viestiä heidän kouluilleen, että niihinkin nimettäisiin vastaavat. Saimmekin nopeasti kummankin kieliryhmän kouluista listat opettajista, jotka olivat lupautuneet tehtävään.

Saadaksemme kulttuuriopetussuunnitelmasta mahdollisimman toimivan ja käytännönläheisen tarvitsimme ehdottomasti opettajienkin osallistumista tehtävään. Sovimme koulutoimenjohtajien kanssa siitä, kuinka opettajille annetaan mahdollisuuksia tähän ilman, että siitä seuraa heille liikaa ylimääräistä työtaakkaa. Ratkaisuna tähän asiaan sovimme, että opettajat, jotka haluavat olla mukana kehitystyössä, saavat palkalliset sijaiset tunneilleen, jotka he käyttävät tämän asian työtämiseen tai osallistuvat järjestettäviin palavereihin. Heille luvattiin myös rahallinen korvaus siitä ajasta, jos he joutuvat käyttämään koulutyön jälkeen vapaa-aikaansa näihin tapaamisiin.

4.3. Rehtorien tapaaminen

Järjestimme rehtorien kanssa tapaamisen kertoaksemme heille kulttuuriopetussuunnitelman laatimisesta ja esittelimme heille myös Kultiva-kulttuuriportaalin sivustojen sen hetkistä tilaa. Evästimme heitä mukaan lähtevien opettajien sijaisjärjestelyistä ja koulujen toivottavasta osuudesta suunnittelutyöhön. Rehtorit suhtautuivat erittäin positiivisesti esitykseemme ja antoivat täyden tukensa työn jatkamiseen.

4.4 Kulttuurilaitosten edustajien tapaamiset

Kävimme tapaamassa kaupungin eri kulttuurilaitosten edustajia kirjastosta, museoista ja teattereista ja kerroimme heille kulttuuriopetussuunnitelman valmistelusta. Kävimme keskusteluja siitä, miten heillä jokaisella voisi olla jotain sellaista tarjottavaa kouluille, mikä tukisi opettajien työtä ja lisäisi eri aineiden kulttuurista sisältöä. Monet kulttuurilaitokset olivatkin jo tiiviissä yhteistyössä koulujen kanssa,

mutta kulttuurilaitosten edustajat olivat erittäin iloisia siitä, että he voisivat vielä tehokkaammin ja tarkemmin hyödyntää tietotaitoaan koulujen hyväksi. Monessa paikassa koettiin, että heillä on valtavasti mahdollisuuksia lisätä kouluille oman alansa tarjontaa, mikäli he vain saisivat kohdennetusti tietää, mitä koulut toivovat ja mitä tarpeita eri luokka-asteilla on. Tämä helpottaisi heidänkin suunnittelutyötään ja tehostaisi heidän toimintaansa.

5 KOULUJEN JA KULTTUURILAITOSTEN YHTEISTYÖ ALKAA

5.1. Prosessi lähtee käyntiin

Laadimme suunnitelman opetusviraston koulutussuunnittelijan kanssa lähdemme viemään suunnittelutyötä eteenpäin 2009 elokuussa ja päädyimme siihen, että saman vuoden syyskuussa aktivoimme kulttuurivastaavat. Kun kouluilla oli jo valmiiksi nimetyt kulttuurivastaavat, meidän oli helppo lähestyä heitä saatekirjeellä ja alustavalla kulttuuriopetussuunnitelmalla.

Kirjeessä ohjeistimme opettajia poimimaan heidän mielestään kulttuuriin liittyvät asiat koulun omasta opetussuunnitelmasta yksin tai mielellään yhdessä eri aineopettajien kanssa ja yhteenveto tästä lähetettäisiin opetusvirastoon koulutussuunnittelijalle. Toiveena oli, että he myös pohtisivat, mihin oppiaineisiin ja miten kulttuuria voisi tuoda oppiaineisiin, joissa sitä ei ehkä perinteisesti ole ennen käytetty.

Kulttuurivastaavat kierrättivät alustavaa kulttuuriopetussuunnitelmaa kouluissaan ja saimmekin hyvin palautetta eri kouluista.

Seuraavaksi lokakuussa olivat vuorossa kulttuurilaitokset, jotka kutsuimme Kulttuurivirastoon palaveriin. Esittelimme heille saman alustavan ehdotuksen, jonka olimme lähettäneet kulttuurivastaaville ja kävimme sitä läpi rinnakkain varsinaisen opetussuunnitelman kanssa. Museopedagogi Jenni Niemi oli myös tilaisuudessa kertomassa omasta suunnitelmastaan, jonka hän oli tehnyt Modernin taiteen museo Kuntsille tueksi omaan työhönsä ja omasta toiminnastaan museossa.

Marraskuussa tapasimme kaikkien yhteisessä palaverissa Kulttuurivirastolla ja kävimme läpi palautetta, yhteistyön mahdollisuuksia ja muotoja ja lopuksi oli vapaata keskustelua asiasta yleensä.

5.2. Koulujen palautteet

Opettajien palautteissa saimme hyvää tietoa siitä, mikä koulujen mielestä oli tärkeää ja mitä emme olleet osanneet ottaa huomioon itse.

Palautteissa kiiteltiin taulukkomuotoa, koska haluttiin, että se on mahdollisimman selkeä, yksinkertainen ja mahtuisi A4 kokoon ja sen voisi silloin helposti laittaa opettajanhuoneen seinälle. Kysymyksiä herätti kulttuuriopetussuunnitelman sitovuus, kun siinä oli paljon eri käyntikohteita ja se, kuinka kaikkiin paikkoihin vuoden aikana ehdittäisiin. Alempia luokkia ei myöskään haluttu kuljetuttaa eri laitoksiin, vaan toivottiin alaluokille kulttuurilaitoksista käyntejä kouluihin ja ylemmillä luokilla taas voitaisiin hyvin mennä itse paikan päälle. Saimme myös paljon ehdotuksia eri aineopettajilta luokka-asteiden muutoksiin ja ideoita eri kohteisiin.

”Mielestäni olisi hyvä, jos Kuntsin kohdalle kirjattaisiin esimerkiksi moderni taide ja nykytaide tai 1900- luvun kuvataide (tyylisuunnat ja tekniikat) ja Tikanoja taidekodin ja Pohjanmaan museon kohdalle vanhempi taide (taidehistoria, Suomen taiteen kultakausi jne.)”

”Ehdottaisin myös näyttelykäyntiä jo eka/tokaluokkalaisille Tikanojan taidekotiin, koska silloin museo ja taide tulee tutuksi jo varhaisemmassa vaiheessa vrt. Pohjanmaan museoon monta vierailua sekä taiteen että kulttuurihistorian osalta.”

”Esimerkiksi Kuntsille on tulossa kaksi arkkitehtuuria käsittelevää näyttelyä (joulukuussa) ja arkkitehtuurin perustyyöit voidaan luokitella taidehistorian kanssa samaan ”kategoriaan”. Näin ollen arkkitehtuurista voisi tehdä yhteistyössä opetuspaketin/kävelyretken/luennon kuvamateriaaleineen, jossa tutkittaisiin tiettyjen arkkitehtonisten tyylien peruspiirteitä. Tietenkin parhaiten oppisi näkemällä erilaisia rakennuksia, mutta mahdollisuuksia ei tietenkään kaikenkattavaan arkkitehtuurikierrokseen ole.”

Hyvänä ideana saimme myös toivomuksen aivan tyhjästä lomakkeesta. Siihen voisi merkitä paikat, joissa luokka on käynyt ja jonka voisi aina luokan edetessä luokka-asteelta toiselle kuljettaa luokan mukana. Siitä olisi myös jokaisen opettajan helppo seurata luokalle annettua kulttuuritarjontaa.

Rehtorien palautteissa mietittiin myös budjetin riittävyttä kaikissa kohteissa käymiseen ja sitä kautta koulujen sijaintikaupunginosan omien kulttuurikohteiden suosimista. Kulttuuriopetussuunnitelman ”pakottavuus” nähtiin kuitenkin positiivisena seikkana. Todettiin, että yksittäisen lapsen kulttuurikasvatus on hyvissä käsissä, kun toiminta on tarkoin sidottu tietyille luokka-asteille ja toiminta on yhtenäistä kaikissa eri kouluissa. Näin ollen yksittäisen oppilaan koulunvaihdotkaan eivät häiritse hänen kulttuurikasvatustaan. Huolena oli Palosaaren koulu, jossa liki puolet luokista ovat maahanmuuttajien valmistavia luokkia. Valmistaville luokkille tulee uusia oppilaita, uusia maahanmuuttajia myös kesken lukuvuoden, aivan ummikoina ja kulttuuriopetussuunnitelmaa ei voitu nähdä koskevan näitä valmistavia luokkia.

Joitakin kommentteja rehtoreilta:

”Hyvä, että tällainen on ylipäättään tehty. Todella monipuolinen tarjonta”

”Mikäli kaikki kulttuurivierailut liitetään ops:iin, ovat ne silloin sitovia ja matkakuluihin tulee tällöin varata rahat koulujen budjettiin.”

5.3. Suunnittelutyötä opettajien ja kulttuurilaitosten edustajien kanssa

Saatuamme vastauksia opettajilta ja rehtoreilta meidän oli helpompi lähteä keskustelemaan kulttuurilaitosten edustajien kanssa opetussuunnitelman konkreettisesti toteutuspuolesta ja siitä, mihin heidän resurssinsa riittäisivät ja minkälaisia ideoita heillä olisi antaa kulttuuriopetussuunnitelman sisältöön omasta puolestaan.

Tapaamiseen tuli mukaan kulttuuriopettajia, ja monista alustavan kulttuuriopetussuunnitelman kohdista saatiin aikaan hyviä keskusteluja.

Monella kulttuurilaitoksella on varastoissa valtavat määrät materiaalia, joka ei juuri koskaan tai ei koskaan näe päivänvaloa. Nyt kun he saavat tietoa koulujen eri luokka-asteiden ainesisällöistä, heidän on helpompi räätälöidä varastoistaan sopi-

via näyttelykokonaisuuksia vastaamaan koulujen tarpeita. Sitäkään ei pidetty lainkaan mahdottomana, että esimerkiksi museoista tulisi asiantuntija kouluille mukanaan vaikka vain yksi esine, joka kertoisi käsiteltävissä olevasta aihepiiristä ja joka osaisi kertoa siihen liittyvän ajan tapahtumista syvällisemmin ja elävämmin kuin oma opettaja ehkä pystyisi. Tässä saisimme koulujen käyttöön valtavan määrän asiantuntijuutta, ja se säästäisi opettajien työtaakkaa ja aikaa. Oppilaille jäisi esitelystä, museokäynneistä ja informaatiosta varmasti paremmin ja elävämmin mieleen kyseinen oppi, kun sen olisi saanut tavallisuudesta poikkeavalla tavalla ja asiantuntijoiden taholta.

5.4 Kulttuuriopetussuunnitelman valmistuminen

Kun olimme saaneet hyvin informaatiota niin opettajien kuin myös kulttuuria tarjoavien tahojen ajatuksista ja toiveista, pääsimme laatimaan kulttuuriopetussuunnitelmaa edelleen. Teimme toivottuja muutoksia mahdollisuuksien mukaan ja lähitimme uudet versiot aina kulttuuriyhdysopeettajille. He saivat kommentoivat ehdotuksia ja antaa lisää ajatuksia, mikäli kokivat sen tarpeelliseksi. Tämä työskentelytapa tuntui oikealta, koska opettajat sitoutuivat hyvin jo alkuvaiheessa kulttuuriopetussuunnitelmaan ja saimme siihen heidän avullaan asioita, joita koulut oikeasti tarvitsevat ja joista he kokivat olevan oikeasti hyötyä eri aineiden opetukseen.

Tällä työskentelytavalla saimme aika nopeasti aikaan version, jota pidimme hyvänä alkuna kulttuuriopetussuunnitelmaksi. Alkuna siksi, että tämän tyyppien suunnitelma ei ole koskaan valmis, vaan sitä täytyy jatkuvasti kehittää ja muokata edelleen

Taulukko 1.

Oppiaineet ja kulttuuri-toimijat	Luokka-aste									Aihesisältö	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Ympäristö ja luonnontieto, Biologia ja maantieto											
Alkula		X									1-2 Lähi-/kulttuuri ympäristö ja luonto eri vuodenaikoina
Terranova		X		X	X					X	1-2 Lähi-/kulttuuri ympäristö ja luonto eri vuodenaikoina, Suomi maailmankartalla

Pohjanmaan museo	X			4 Lintu-/kala-aiheinen luontoretki saaristoon 5-6 luonnon monimuotoisuus 9 Suomi maailmassa 1-2 juhlat ja perinteet, Elämää ennen vanhaa, kotikaupunkini Vaasa
Matkailutoimisto/opaskerho		X		3 Opastettu kaupunkikierrros
Länsi-Suomen ympäristökeskus		X	X	3 Kaupungin puistot 9 Yhteinen ympäristö
Yrkesakademien (Korsholmankoulu)			X	5-6 eliöt ja elinympäristöt
Stormossen			X	9 Kierrätys
Jupiter			X	7 Elämä ja evoluutio
Endelea			X	Monikulttuurisuus ja vastuu ympäristöstä
Vieraat kielet				
Brage		X	X	4-9 suomenruotsalainen kulttuuri tutuksi
Wasa teater			X	4-9 ruotsinkielinen teatteriesitys suomenkielisille
Tekstiili ja tekninen työ				
Brage		X		4 Tutustuminen käsityötekniikoihin
Stundars			X	7 Lähialueen perinnekäsitöitä
Pohjanmaan museo				
Musiikki				
Kaupunginorkesteri		X		1-9 Tutustumiskäyntejä mahdollisuuksien mukaan
Pohjanmaan sotilassoittokunta		X		
Kuula-opisto		X		
Vaasan kaupunginteatteri, Wasa Teater, Ylioppilasteatteri Ramppi		X		Vaasassa toimivat kuorot ja yhtyeet, teatterimusiikki
Äidinkieli				
Kaupunginteatteri ja muut toimijat		X		1-9 Teatteri, näytelmä tai elokuva
Kaupunginkinjasto	X	X	X	1-2 Bokbuss 3-6 kirjavinkkaus 7-9 Tiedonhallintataidot
Kuvataide				
Kuntsi		X	X	5-6 Tyyllisuunnat ja tekniikat 7-9 Tyyllisuunnat ja tekniikat
Pohjanmaan museo	X			1-3 Museo tulee koululle
Tikanoja		X	X	4 Museokäynti
Vaasan taidehalli				7-9 Näyttelykäynnit

Vanhan Vaasan rauniot					X					5-7 historiallisia asuin ympäristöjä
Arkkitehtuuri									X	8-9 Kuvataide: Eri arkkitehtuurityylit
Oppiaineet ja kulttuuri-toimijat	Luokka-aste									Aihesisältö
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Matematiikka										
Kuntsi						X				1-9 geometria
Fysiikka ja kemia										
Terranova						X				5-6 Maan ja kuun vuorovaikutus, tähtikuviot ja aurinkokunnan rakenne
Meteoriihi						X				5-6 Maan ja kuun vuorovaikutus, tähtikuviot ja aurinkokunnan rakenne
Historia										
Ojberg					X					5 Esihistoriallinen aika
Österbottens museum										5 Esihistoriallinen aika
Vanhan Vaasan rauniot										6 Keski-aika
						X				7 1800 -luku
								X		8 Sotavankileirin alue
Stundars, tehdasalueet, kasarmialue, muistomerkit, kaupungintalo, sotaveteraanimuseo, Wasa sjöhistoriska museum, Vasastjerna-museo					X					1-9 Eri historian sisällöissä
Vanhassa Vaasassa										
LISÄVINKKEJÄ										
Kirkot - tutustuminen lähikirkkoon ja sen esineistöön, esim seuraavissa oppiaineissa										
Kuvataide										
Uskonto										
Historia										
Kulttuuripalvelut internetissä										
Kolmannen sektorin toimijoiden tarjonta/toiminta										

6 OPETUSPAKETIT KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN TUEKSI

Samaan aikaan kun laadimme kulttuuriopetussuunnitelmaa, olimme ottaneet yhteyttä muotoilutoimisto Buorre Creationiin. Toimeksiantomme heille oli se, että he suunnittelisivat opetuspaketteja, jotka tukisivat kulttuuriopetussuunnitelmaa ja jotka voitaisiin laittaa kulttuuriportaali Kultivaan kaikkien opettajien käyttöön. Opetuspaketit ovat hyvä tapa saada asiantuntijatietoa vietyä eteenpäin sitä tarvitseville. mielestäni hyvä alku kulttuuriopetussuunnitelman käyttöä ajatellen, kun ne tehtiin suoraan tukemaan sen käyttöä. Suunnitelman jalkauttaminen kouluihin on helpompaa ja tehokkaampaa, kun opettajat saavat heti konkreettista tukea suunnitelman käyttöön opetustilanteissa ja ilman, että heidän täytyy edes lähteä koululta pois. Opetuspaketit voivat olla konkreettisia monisteita, valokuvia, vihkonen tai vain pelkkä asiaan liittyvä esine. sisältävät yleensä tietoa kyseisestä asiasta ja

Muotoilutoimiston edustaja oli mukana kulttuurivastaavien ja kulttuurilaitosten edustajien kanssa pidetyssä kokouksessa ja hän sai jo silloin kuulla, mitä aineistoa kaupungin kulttuurilaitoksilla olisi kulttuuriopetussuunnitelmaan tarjota. Näin muotoilutoimistolla oli hyvin jo etukäteen alustavaa tietoa siitä, mitä kaikkea voisimme ottaa mukaan opetuspaketteihin. Kartoitimme yhteistyössä sitä, mikä olisi viisainta ottaa mukaan heti näin aluksi ja totesimme, että käytämme hyväksi niitä kulttuurilaitosten materiaaleja, jotka ovat laitoksissa jatkuvasti esillä tai muuta kulttuurin liittyviä kohteita, jotka ovat jatkuvasti kaikkien nähtävillä. Tästä ajatuksesta oli hyvä aloittaa opetuspakettien tekeminen, ja näistä olisi hyötyä mahdollisimman pitkälle eteenpäin ilman, että niitä tarvitsisi muokata heti uudelleen.

Pidimme palavereja ja olimme yhteydessä niin puhelimitse kuin sähköpostitse useammankin kerran. Annoin muotoilutoimistolle tehtäväksi kuuden opetuspaketin tekemisen. He etsivät materiaalin, haastattelevat asiantuntijoita, etsivät kuvamateriaalit ja suunnittelevat siitä asiakokonaisuudet opetuspaketteihin. Sen lisäksi he miettivät ja suunnittelevat erikseen vielä asian elävöittämiseksi toiminnallisen osuuden asiatiedon lisäksi ja jos mahdollista tämä vielä eri luokka-asteille sovelletuna. Pelkkää asiaa sisältävä opetuspaketti ei mielestäni täytä niitä vaatimuksia, joilla saataisiin oppilaat kiinnostumaan uudesta ja ehkä aina ei niin kiinnostavasta

aiheesta. Parhaan oppimistuloksen saavuttamiseksi tarvitaan myös pelkän asiantiedonsaannin lisäksi myös sisäisen kokemuksen tuomia mielikuvia aiheesta, että tiedosta tulisi elävä, mielenkiintoinen ja se jäisi myös oppilaiden mieliin.

Ensiksi kartoitettiin Pohjanmaan museon tarjonta ja löysimme sieltä valtavan paljon erilaisia kokonaisuuksia, joista olisi hyötyä kulttuuriopetussuunnitelmaan. Heillä on Karl Hedmanin kokoelmat, hopeakokoelma, kasvikokoelma, vanhojen rahojen kokoelma ja hyönteiskokoelma. Laadukasta aineistoa oli myös rakennusperinnön, tekstiilien ja eri tyyllisuuntien aloilta ja valitsimme lopulta ensimmäiseksi aiheeksi Karl Hedmanin kokoelmat, koska se oli niin laaja ja se kattoi historiallisesti pitkän ajanjakson. Siitä saisi moneen kulttuuriopetussuunnitelman kohtaan aineistoa ja siitä oli tarjolla jo valmiiksi myös paljon taustamateriaalia, joten siitä oli helppo työstää tehtäviä ja kuin myös saada opetuspaketteihin asiantietoa.

Kaupungin puistot ja patsaat olivat myös kohteita, joista halusimme tehdä opetuspaketteja. Patsaisiin liittyi vahvasti tarinoita ja henkilöitä Vaasan teollistumiseen, kulttuurielämään ja kaupungin erilaisiin historiallisiin ajanjaksoihin ja tästä näkökannasta katsottuna niistä oli hyötyä myös moneen erilaiseen opetusaiheeseen.

Yksi syy puistojen ja patsaiden valitsemisessa oli myös se, että oppilaat eivät välttämättä ole asuneet Vaasassa koko elämänsä eikä näin paikallinen historia ole tullut tutuksi edes omien vanhempien kautta. Sama koskee myös opettajia, jotka ovat tulleet työn perässä Vaasaan opettajiksi. Heidän täytyisi olla erittäin aktiivisia, jos aikoisivat ottaa selvää kaikkien ympärillä olevien kohteiden taustoja ja merkityksiä, joten tämä paketti olisi heillekin niin omaa kuin oppilaidenkin kotiseututietoutta avartava. Tavallistahan on se, että oppilaat tänä päivänä asuvat kauempana keskustasta, joten he eivät välttämättä ole kuljeskelleet kaupungin eri puolilla ja näin ollen tutuksi on tullut ainoastaan oma ympäristö leikkipuistoihin ja lähikauppoihin.

Ihmiset muutenkin kulkevat monien asioiden ohi päivittäin tekemättä tietoisesti havaintoja ympäristöstään. Ajattelimme, että kun tuomme tutut asiat esiin ja kerromme niiden historiallista taustaa elävästi, oppilaat saavat erilaisen ja syvemmän

kulttuurikokemuksen seuraavilla kerroilla näiden kohteiden äärellä tai ohi mennessään. Myös se, että tuntee kotiseutunsa historian ja elää sitä mielikuvissaan erilaisten tehtävien muodossa, syventää omien juurien tuntemusta ja näin lisää parhaimmillaan myös oppilaiden perusturvallisuuden tuntua. Muita aiheita joita mieltimme sopiviksi aiheiksi olivat käsityö ja muotoilu, mutta päätimme aloittaa opetuspakettien teon patsaista, puistoista ja Pohjanmaan museon Hedmanin kokoelmista.

Näistä ajatuksista lähti muotoilutoimiston työ kerätä materiaalia ja työstää siitä opetuspaketteja, joita valmistuikin sitten kuusi erilaista ja ensimmäiseksi niistä valmistui ”Keräilijä Hedman” opetuspaketti, jossa tutustutaan laajasti keräilijä Karl Hedmanin elämään ja Pohjanmaan museon historiaan. Paketissa on aiheesta myös erilaisia tehtäviä, joiden avulla oppilaat voivat eläytyä Hedmanin sielunelämään ja saada lisää tietoa sen ajan Vaasasta ja sen aikaisista sanomalehdistä. Tässä paketissa on toivottavaa käyttää myös Vaasan kaupungin kirjastoa apuna.

”Hedmanin huoneet - Hedmanin kokoelmat Pohjanmaan museossa” opetuspaketti kertoo huone huoneelta Pohjanmaan museossa olevasta Hedmanin keräämästä kokonaisuudesta ja tehtäväosuudessa tutkitaan omia vanhoja esineitä Pohjanmaan museon asiantuntijan kanssa. Luokka voi järjestää omista vanhoista esineistä näyttelyn luokkaan tai vaikkapa kuunnella ja katsella YLE:n Elävän arkiston ”Voittoisa taideteollisuutemme”- ohjelmaa.

”Juhlat vaasalaisittain” opetuspaketti johdattaa oppilaat 1900-luvun alkuun ja pohjana juhlille on aidot silloin järjestetyt Loppiaispäivän juhlat, josta on tietoa paketissa. Luokka saa virittäytyä aikakauteen myös ohjelmanumeroita valmistaen, aikakauden elämään ja merkkihenkilöihin tutustuen ja asiaankuuluvasti pukeutuen.

”Cityseikkailu kävellen ” vie oppilaat Vaasan keskustaan tutustumaan siellä oleviin patsaisiin ja muistomerkkeihin, merkittäviin rakennuksiin ja puiston puulajeihin. Samalla tutustutetaan oppilaat Vaasan entisajan merkkihenkilöihin patsaiden kautta. Tehtäväosiossa oppilaat havainnoivat matkan varrella olevaa puustoa, tutustuvat piirtäen ja fyysisesti keskustan kirkkoon ja Kaupungintaloon sekä perehtyvät

ihmisiin joita keskustan patsaat esittävät. Sama paketti on myös tehty virtuaalisena, eli opettaja voi tehdä saman reitin oppilaiden kanssa tarvitsematta poistua luokasta tai vaikkapa sateen sattuessa.

”Vaasan patsaita ja muistomerkkejä” opetuspaketti tutustuttaa oppilaat tarkemmin Vaasan alueen patsaisiin ja tehtäväosiossa tehdään vaasalaisen taiteilijan kanssa omasta tärkeäksi kokemastaan aiheesta kipsireliefi.

Opetuspaketit löytyvät Kultivan sivuilta kohdasta Tapahtumat, josta päästään kyseiseen opetuspakettiin. Tapahtuman sivulta mennään kohtaan ”oppimateriaalit” ja sieltä avautuvat tehtävät. Tämä ei ole lainkaan paras paikka näille opetuspaketeille, vaan sivustoa pitäisi uudelleen koordinoida siten, että nämä saataisiin kohtaan ”Opetuksen tueksi” ja tämä asia tullaankin korjaamaan ensivuoden budjetista.

7. KULTTUURITUOTTAJAN ROOLI KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN LAATIMISESSA

Kulttuurituottajana toimiminen on edesauttanut vahvan verkoston luomisen koska olen ollut tekemisissä työni kautta kulttuurin kaikkien eri alojen kanssa vuosien aikana. Kulttuurilaitokset ovat taas pääsääntöisesti keskittyneet yhteen alaan; museotoimintaan, moderniin taiteeseen, lukemisen kehittämiseen ja esittävään taiteeseen.

Koulujen ydintehtävänä on opettaminen eikä opettajilla ole resursseja työaikana perehtyä kovin laajasti kaupungin kulttuuritarjontaan, olla yhteyksissä eri toimijoihin ja vielä sopia kaikesta mahdollisesta tarjonnasta se sopivin juuri hänen opetukseensa.

Kulttuurituottajana olenkin ollut olennainen linkki kulttuuriopetussuunnitelman laatimisessa ja kaikkien toimijoiden välinen koordinointi on ollut melkeinpä tärkein tehtäväni tässä hankkeessa. Näin laaja, monen eri hallintokunnan yhdistävä työskentely on osoittautunut haastavammaksi kuin mitä alun perin olisin voinut ajatella, eikä muilla toimijoilla olisi ollut siihen tarvittavaa tehtävänkuvaa tai edes aikaa. Yhteistyön luominen on ollut aikaa vievää ja työlästäkin ja uudenlaisen yhteistyöverkoston kokoaminen on vaatinut paljon puhumista puhelimesta, lukuisia sähköposteja ja monia tapaamisia.

Koen myös, että kulttuurituottajilla on yleensä jo koulutuksensakin kautta monipuolisempi katsontakanta koko tähän alaan ja tätä kautta hän pystyy kehittelemään laajempia kokonaisuuksia, hyödyntämään tehokkaammin kaikkea tarjolla olevaa kulttuuria ja vielä yleensä ”sosiaalisena olentona” saamaan aikaan erilaisten tahojen yhteenliittymiä helpommin kuin yhden pienen sektorin toimija.

Olisi erittäin suositeltavaa, että kaikissa opetusvirastoissa olisi ainakin puolipäiväinen kulttuurituottaja, joka koordinoisi erilaisia kulttuuritapahtumia kouluille ja myös kulttuurilaitoksille. Oppilaat saisivat näin huomattavasti kattavamman kuvan alu-

een kulttuuritarjonnasta, asiantuntijuutta ja syvyyttä moniin erilaisiin oppiaineisiin,. Kulttuurilaitokset voisivat tarjota monipuolisemmin omaa toimialaansa ja kulttuurialalla toimijat saisivat tätä kautta myös mahdollisuuden useimpiin työtilaisuuksiin.

8 KULTTUURIOPETUSSUUNNITELMAN TULEVAISUUS

8.1. Kulttuuriopetussuunnitelma varsinaisen opetussuunnitelman osaksi

Suuri työ on nyt tehty ja Vaasan kaupungilla on oma kulttuuriopetussuunnitelman-
sa, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että työ sen parissa loppuisi.

Opetus- ja kasvatustalokunta käsittelee vielä tämän vuoden kokouksessaan kulttuuriopetussuunnitelman ja antaa siitä kommenttinsa. Koulut jo odottavat innolla kulttuuriopetussuunnitelmaa, joka otetaan koekäyttöön vuoden 2012 alusta ehkä höystettynä vielä lautakunnan pyytämällä muutoksilla. Tätä versiotahan ei ole saatu vielä varsinaisen opetussuunnitelman sisään, koska koko varsinainen opetussuunnitelma tarkistetaan vuonna 2013 ja silloin saamme kulttuuriopetussuunnitelman varsinaiseen opetussuunnitelmaan pysyväksi osaksi sitä. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että kaikkiin sen edellyttämiin asioihin on silloin viimeistään varattava koulujen budjettiin määräraha, koska kulttuuriopetussuunnitelma on silloin kouluja sitova. Kun määrärahat ovat kuitenkin tiukat ja kulttuuriopetussuunnitelmaan kuuluu tällä hetkellä useita tutustumiskohteita, joudumme karsimaan kohteita ennen vuotta 2013. Kuljetuskustannukset kaikille kouluille näin useaan paikkaan nousisi niin isoiksi, että koulutoimenjohtaja on jo tässä vaiheessa antanut ymmärtää, että se ei ole mahdollista. Teemme ensi vuonna karsitun version, johon otamme mukaan mahdollisimman kattavasti kulttuurin eri alat budjetin puitteissa.

8.2. Kulttuuriopetussuunnitelman kehittäminen edelleen

Tämä nykyinen versio jää suositukseksi ja lähdemmekin kehittämään tästä lisäosaa varsinaiselle kulttuuriopetussuunnitelmalle. Lisäosaan tulee vielä enemmän tietoa kyseisen kohteen tarjonnasta ja sen mahdollisuuksista tarjota kulttuuripalveluita kouluille. Jokaisen kulttuurialan kohdalle tulee myös maininta jo valmiina olevista sen alan opetuspaketeista. Lisäosa liitetään opetuspakettien tapaan osaksi Kultiva -kulttuuriportaalia, joten voimme muokata ja päivittää sitä helposti

ajanmukaiseksi ja se on sitä kautta yhä useamman eri kohderyhmän käytettävissä.

Opetuspakettien tekeminen tukemaan kulttuuriopetussuunnitelmaa on myös edelleen käynnissä ja niitä voidaan tehdä kulttuurilaitosten kanssa suhteellisen helposti ilman erillistä suurta rahoitusta. Heidän ydintoimintaansa kuuluu tiedon levittäminen ja heillä on nyt hyvän alun siivittämänä halu ja tarve saada omaa tietotaitoaan tätäkin kautta koulujen ja muidenkin ryhmien aktiiviseen käyttöön.

Koko kehittämistyön ajatuksena on myös tarjota näitä palveluita ja tietoja kaikille niitä tarvitseville. Näitä ryhmiä ovat esimerkiksi maahanmuuttajien kanssa työskentelevät eri tahot. Heille tästä kokonaisuudesta tulee olemaan paljon hyötyä, kun he kotouttavat eri maista tulleita ihmisiä vaasalaisen kulttuurin ja elämänmenon pariin. Koska kaikkia näitä tietoja voidaan yleistää koskemaan useimmissa tapauksissa myös koko Suomen historiaa tai nykyaikaa, saavat maahanmuuttajat tätä kautta paljon tietoa siitä, kuinka meidän yhteiskuntamme on rakentunut ja mitä täällä tapahtuu nyt. Olemme Pohjanmaan museon ja Österbottens hantverk rf:n kanssa kehittämässä opetuspakettia, jossa kerrotaan Suomen historiaa erilaisten materiaalien kautta tähän päivään. Paketissa kerrotaan mitä esimerkiksi naiset joutuivat keksimään ja kierrättämään tuotteita arkielämässään sota-aikoina ja tästä on hyvänä esimerkkinä esimerkiksi räsymatot. Tämän paketin toivotaan antavan realistisen kuvan Suomesta historiasta, joka ei aina ole ollut niin vauras ja loisteli-as. Tämä voi olla yllättävääkin tietoa varsinkin nykyajan lapsille ja myös tänne muuttaneille ulkomaalaisille.

Ikäihmiset ovat myös yksi kohderyhmämme tulevaisuudessa. Virikeohjaajat voivat käyttää kulttuuriopetussuunnitelmaa luovasti runkona suunnitellessaan toimintaansa. Suunnitelmaa tukena käyttäen voidaan tehdä koko vuodelle oma ikäihmisille suunnattu kulttuurinen ohjelma. Sen avulla ohjaajat voivat valmistella ikäihmisille sopivia teemoja askarteluun, erilaiseen viriketoimintaan, tutustumiskäynneille ja saada myös kulttuurilaitoksesta asiantuntijoita kertomaan lähemmin kyseessä olevista asioista hoitolaitoksiin. Myös opetuspaketit ovat hyvänä lisänä ohjauksessa ja Kultivan kautta ikäihmisille voidaan tarjota kulttuurisia kokemuksia,

vaikka eivät fyysisesti pääsekään paikanpäälle. Museot voivat tarjota niin uusia kuin pysyväisnäyttelyitään videotykillä esitettynä juhlasalissa suurellekin joukolle kerralla ja museosta voi tulla esimerkiksi museopedagogi sen jälkeen pitämään heille työpajaa kyseisestä näyttelystä. Kirjastot voivat tarjota heidän lukupiiriinsä taustatietoja kirjasta, kirjailijasta tai yhteistyössä museon kanssa kertoa laajemmin siitä ajasta josta kirja kertoo ja näin saada aihepiiri elävämmäksi.

Tästä alkaa kulttuuriopetussuunnitelman markkinointi ja kehittäminen edelleen kun kulttuuriopetussuunnitelma ei siis koskaan ole valmis. Se tulee elämään erilaisten aikojen, erilaisten painotusten ja arvojen mukaan vuosien varrella, mutta sen funktio kulttuurisen opetuksen pohjana erilaisille ryhmille tulee kuitenkin pysymään samana.

LÄHTEET

Laiho, K & Sainio, T. 2009. Oulun kaupungin kulttuuriopetussuunnitelma: luokat 1.9. Oulu: Oulun kaupunki.

Mäki, P., Laiho, K.. 2007. Julkaisijan tervehdys. Teoksesta: Lähde, T.; Laiho, K., Mäki, P., Sirviö, P. OKKO- Oulun koulujen kulttuuriopas. Oulu. Oulun kaupungin opetusvirasto. 4.

Opetushallitus. 23.3.2011. Luovuus- ja kulttuurikasvatushanke Lähde. [Viitattu 4.11.2011]. Saatavana: <http://www.oph.fi/kehittämishankkeet/lahde>

Tenez, K., Koulut ja kulttuuriopetus [Kulttuuritalo Valveen kotisivut]. [Viitattu 5.11.2011]. Saatavana: http://www.kulttuurivalve.fi/sivu/fi/lapset_nuoret/toiminta/koulut_ja_kulttuuriopetus/

Visanti, M-L., Järnefelt, H., Bäckman, P., Sinko, P. Luovuuspedagogiikka: Helsinki: Opetushallitus.